

Lena tillsammans med Imad och Ibrahim från Palestinian Wild Life Society, den palestinska Naturskyddsföreningen Foto: Anna Wester

"Miljön känner inga gränser"

– Lena Ericsson har studerat ockupationen ur ett miljöperspektiv

I början av januari fick jag möjlighet att resa till Palestina för att lära mer om miljöproblemen i området. Jag såg fram emot att kunna kombinera mitt engagemang för miljöfrågor – i jobbet som miljöinspektör och privat – med viljan att på något sätt visa solidaritet med det palestinska folkets strävanden att få leva i frihet från ockupation. Mina förkunskaper var egentligen ganska magra och jag hade förstås förhoppningen att lära mig en massa för egen del. Mina funderingar kring vad jag själv skulle kunna bidra med var mera dimmiga, en tanke var att kunna erbjuda lite av ett fönster ut för människor som kanske inte annars så lätt kan nå kontakt med människor utanför de palestinska områdena.

Programmet var ofantligt spännande. Vilken mängd kunniga, engagerade människor! Vilken förmån att få träffa dem! Jag önskar så att jag skulle kunna bidra med något för dem – men vad och hur?

Vid så gott som alla möten berörde vi frågor kring vattenförsörjning, avfallshantering, avlopp, kontroll – eller snarare den obefintliga kontrollen – av industrier, och då särskilt de

industrier som befinner sig inom de israeliska bosättningarna. På många håll finns viljan att arbeta med attityder och utbildning kring miljöfrågor. T.ex. driver *ARIJ – Applied Research Institute Jerusalem* – ett projekt för att forma en lokal Agenda

Lena Ericsson är miljöinspektör till yrket och åkte i januari 2007 på en resa till Palestina med syfte att lära mer om ockupationens påverkan på miljön. Resan ordnades av Palestinagrupperna i Sverige med stöd av Folke Bernadotte Akademin och Lena fick även bidrag från SKTF:s internationella stipendium.

Miljöorganisationer och myndigheter som besöktes:
ARIJ, Applied Research Institute Jerusalem
PWLS, Palestinian Wild Life Society
PARC, Palestinian Agriculture Relief Committees
Bir Zeit universitetet, Environmental and Occupational Health
UNDP, United Nation Development Program
EQA, Environmental Quality Authority
ICAHD, Israeli Committee Against House Demolitions

21 i Betlehem, samtidigt som de gör ett fantastiskt arbete med att genom GIS-teknik åskådliggöra murens och bosättningsarnas inverkan på landet, markanvändningen och människors levnadsmöjligheter. *PARC – Palestinian Agriculture Relief Committees* – berättade om konkreta projekt kring vind- och solkraft, och om kampanjer för miljömedvetenhet bland skolor och jordbrukande kvinnor. De hade också otaliga exempel på hur bosättningarna raserar palestiniernas möjligheter att bedriva jordbruk, genom att konfiskera mark, genom förstörandet av olivodlingar och genom utsläpp av industriellt avloppsvatten utan rening.

Jag uppfattade både ARIJ och PARC som organisationer som tämligen framgångsrikt kunnat mobilisera palestinska experter inom miljöområdet och samtidigt hitta finansiärer inom internationellt bistånd. Man producerade genomarbetade och till synes påkostade skrifter och rapporter. Kontoren verkade rätt så välutrustade med teknik och utrymmen. Att träffa den palestinska myndigheten för miljökontroll var för en miljötjänsteman som jag, en nedslående kontrast. På *Environmental Quality Authority* var strejken bland offentligt anställda just avslutad. Högarna på skrivbordet var enorma! Tjänsterummet kallt som ett kylskåp. Datorn i hörnet verkade vara många generationer äldre än något som används i Sverige – eller av de oberoende organisationer vi träffat tidigare, för den delen. Resurserna var synnerligen begränsade, berättade vår kontakt Mr Motour. Ett minst lika stort problem är att rörligheten är så inskränkt. Hur klarar man av att bedriva myndighetsarbete när man är förhindrad att ta sig till sina tillsynsobjekt?

Vid våra besök på olika delar av Västbanken fick vi tillfälle att se en del av miljöproblemen kring avfallshantering på närmare håll. Det var lätt att konstatera att insamlingen av avfall inte fungerade särskilt bra i de palestinska områdena på Västbanken. I Nablus och i Abu Diis utanför Jerusalem var sopbehållarna ofta överfulla, det kunde ligga högar med byggavfall längs vissa vägar. Mängder av plast och papper blåste omkring. På *Palestinian Wildlife Society*, den palestinska naturskyddsföreningen, bekräftade man att icke-auktoriserade avfallsdeponier blivit många fler sedan byggandet av muren inletts, helt enkelt därför att man inte kan komma fram med transporter längre.

Från flera håll fick vi höra berättelsen om den nya planerade avfallsanläggningen för Ramallahs avfall. Forskarna vid *Institute for Environmental and Occupational Health* vid Bir Zeit-universitet hade varit inblandade i att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning för projektet, som stöds av tyska biståndsorgan. Det skulle bli en anläggning med modern teknik för återvinning, bland annat genom kompostering med styrd ventilation. 14 alternativa platser hade tagits fram inom MKBn. Alla utom ett alternativ låg dock inom s.k. "area C"-områden, som Israel enligt Osloavtalet har bestämmanderätt över (trots att de ligger på palestinskt område på Västbanken).

Israel gav inte tillstånd inom något av dessa 13 områden – och eftersom det 14:e låg alldeles intill en palestinsk by där det bildats en kraftig opinion mot att projektet skulle placeras i ett bostadsområde, såg det ut som om avfallsanläggningen aldrig skulle kunna byggas. Professor Ramzi Sansur vid Bir Zeit-universitet var både luttrad och ganska så bitter. Ett litet hopp återstod dock, Tyskland lär ha utövat starka påtryckningar på Israel och fått något sorts löfte om tillstånd inom ett av area

Foto: Yvonne Fredriksson

Foto: Anna Wester

Foto: Anna Wester

C-alternativen. Professor Sansur kunde bara önska att andra biståndsorgan och bidragsländer skulle vara lika tuffa och pressa Israel i liknande situationer.

När vi kom på besök till Abu Diis, där Palestinagrupperna ger stöd till två projekt, ville Ali Ayyad visa oss något. Abu Diis ligger strax utanför Jerusalem – i stort sett på gångavstånd – men byn är numera genom muren avskuren från kontakten med Jerusalem. En liten bit utanför byn finns plötsligt en vägbom, där det vajar en israelisk flagga. Här finns soptippen som tar hand om hela Jerusalems sopor! Allt avfall från staden och de många bosättningarna runt Jerusalem dumpas här, på en bergssluttning med lutning ner mot en trång dal. Ingen behandling eller sortering sker, förutom att det brinner på området ibland. Vi kunde naturligtvis inte komma in på tippområdet, men ge-

Miljö

nom att åka runt berget kunde vi från andra sidan dalen se i princip hela den enorma tippen där den välldes ut från krönet av berget. Lakvatten från tippen trängde fram i nederkanten av tippområdet. Människorna som bor på andra sidan dalen berättade för oss att stanken är fruktansvärd på somrarna. I dalen har människor sina djur på bete, de dricker förstås av det vatten som efter regn rinner i dalbotten. Vem tar ansvar för miljöpåverkan från detta jättelika avfallsupplag? Hur påverkas grundvattnet? Hur kan det komma sig att inte också israelerna inser att det kommer att slå tillbaka mot dem själva om de inte skyddar natur och resurser? Miljön känner inga gränser, vi hörde det uttrycket om och om igen från människorna vi besökte. Var finns människorna med den insikten i Israel?

Under min veckolånga vistelse i Palestina har jag fått egna upplevelser av det som så lätt blir abstrakta rapporter i nyheterna. Hur bosättningarna breder ut sig och inkräktar på de palestinska områdena. Hur vägspärrar och checkpoints och vägar förbjudna för palestinier omöjliggör den rörlighet som måste till för ett levande och fungerande samhälle. Hur muren förstör och delar av landet, för människor men även för djuren som får sina levnadsbetingelser fullständigt förändrade.

Finns det något hopp? Ja, det finns i alla fall människor som är fast beslutna att fortsätta sin kamp för sitt land – och den kampen ser de också som en kamp för överlevnadsmöjligheter

terna både för människorna och för de djur och den natur som är den palestinska. Och som de faktiskt delar med människorna i Israel. Det kändes som en ljusglimt att träffa Imad Atrash och hans kollega i *Palestinian Wildlife Society*. De är övertygade om att kunskapen om och känslan för miljön är en viktig del av kampen för Palestina. Stoltheten över sitt land är viktig för att orka med den kampen. Men det är på samma gång så att om man inte värnar om miljön, och strävar efter att bevara landets resurser – vatten, jordmån, grundvatten, flora och fauna – då finns risken att det land som jag hoppas blir den palestinska staten en dag är fördärvat av föroreningar och förstörda levnadsbetingelser.

Så vad kan jag bidra med? Jag skulle gärna vilja förmedla kontakter med likasinnade här i Sverige – miljöorganisationer, miljöutbildningar, myndigheter. Men efter min resa står det alltså klart för mig att den allt överskuggande frågan är den om att ha tillgång till territoriet. Så länge man inte kan röra sig fritt och inte har bestämmanderätt över landet faller så mycket av stolta ambitioner – det må sedan gälla anläggandet av avloppsreningsverk som inte får tillstånd från israeliska myndigheter, eller möjligheterna till inspektion och kontroll av lagefterlevnad, inte minst inom industriområden i bosättningarna. Därför känner jag att bland det viktigaste jag kan göra är att i alla sammanhang bidra till opinionen mot Israels ockupation.

Där den israeliska bosättningen Har Hooma nu ligger var så sent som 1995 en liten skog med vilda djur och unika växter. Det brukade kallas Betlehems andningshål. Israel har kontinuerligt byggt ut bosättningen sedan dess och bygger än i dag.

Foto: Anna Wester